

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Kéziratokat nem adunk vissza.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendőek.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

Megnyitó beszéd,

melylyel nagyméltóságú LÖNHART FERENC erd. püspök úr az 1896 évi november 11-én tartott statusgyűlést megnyitotta.

Mélyen tisztelt Statusgyűlés!

Római kath. anyaszentegyházunk s benne egyházmegyénk is új korszak küszöbéhez ért.

A nemrég átélt események hatalma a társadalmi viszonyok és politikai kormányzat eddig fennállt rendszerében oly változásokat hozott létre, melyek önkormányzati életünk tevékenységét fokozott mértékben teszik szükségessé.

Egyházi autonomiánk megszilárdítását és munkásságát oly irányban kell megindítanunk, hogy egyházpolitikai állásunk a vallásfelekezetek mellett sem hátrányosabb ne legyen a mostaninál. *sem belkormányzatunk tekintélye*, egyházi és iskolai intézményeink emelkedése *csökkenést ne szenvedjen*, sőt inkább vallásos buzgóságunk és a közérdekeltség felkeltésével azok oly lendületet nyerjenek, mely által az erdélyi megye az egész világra kiterjedő katolikus egység kapcsolatában mindenkor méltó legyen az igazságot hirdető, isteni és emberi jogokat védő s a keresztény civilizációt hazánkban megalkotó római katolikus anyaszentegyház tetszésére, áldásaira és szeretetére.

Ugyanis a róm. kath. anyaszentegyház akár a hitszakadás dúlta fel egységét, akár a polgári hatalom zsarnoksága törekedett elnyomni jogait és szabadságát, mindig meg tudta tartani mind az Istentől vett hit- és erköles tanainak sérthetetlen épségét, mind apostoli eredetű belső szervezetének fokozatosságát, mind pedig változhatatlan alapokon álló kormányzatának *egyházi jellegét*.

Az ezek megrontására törekvő mozgalmakban azok lezajlása után teendői iránt nem habozott s nem tévedt el magától az isteni Mestertől kijelölt s már tizenkilenc század hosszú folyama alatt követett egyenes útról. A polgári társadalom terén s a politikai kormányformákkal szemben mindig önmagában találta fel békés megélhetésének és örök időkre hivatott állásának eszközeit, s ha szükségét érezte időszzerű javításoknak, nem másoktól, hanem csalhatatlan isteni szellemétől vette azokat.

Nincs okom kételkedni azon, hogy most is, midőn egyházmegyénk fontos érdekeinek megvédése és javának munkálása forog szőnyegen, e tiszteletre méltó nemes gyülekezetben is *az igaz egyházi szellem fogja vezérelni tanácskozásainkat és megérlelni határozatainkat*. Erről biztosít engem a meleg részvétel és kipróbált munkásság, melylyel a mélyen tisztelt statusgyűlés tagjai egyházi és iskolai ügyeink javára nemes lelkesedéssel és önzetlen fáradozással sorakoznak. Biztosít az, hogy a szent ügyhez méltó, vallásos érzülettel megkezdett munkára leszáll Istennek minden jó akaratot megszentelő áldása, amit ősi egyházmegyénkre s ezredéves hazánkra leesdve az 1896 évi statusgyűlést megnyitottuak nyilvánítom.

Az erdélyi róm. kath. Státusgyűlés.

Az erdélyi róm. kath. státus Kolozsvárt, november 11-én tartotta meg ez évi közgyűlését.

A gyűlés lefolyásáról következő hiteles adatokkal számolunk be olvasóinknak.

Reggeli 9 órakor *Lönhart Ferenc* erdélyi püspök úr a főtéri plebánia templomban a gyűlésre összejött számos egyházi és világi tag jelenlétében megfelelő papi segédlettel ünnepi *Veni Sanctet* s azután csendes misét tartott. Szentmise után ő excellentiája a segédkező papságtól kisérve szállására, a plebániába vonult vissza, a gyűlés tagjai pedig a róm. kath. leányiskola egyik nagyobb termébe gyűlekeztek, hol az igazoló bizottság $\frac{1}{4}$ 11 órakor megkezdte működését.

Györfly Gy. alelnök javaslata alapján nmélt. *Lönhart F.* püspök úr és nmélt. *Jósika Samu* br. ő Felsége személye körüli miniszter úr megbíására a gyűlés *Kovács F.* elnökle alatt *Kornis Viktor* gróf, *Rudnyánszky József* br., *Sándor János*, *Murányi Kálmán* és *Agoston Lajos* tagokat küldi ki.

$\frac{1}{4}$ 11 órakor a bizottság élén megérkezett Püspök urunk őnagyméltósága s éljenzés közt elfoglalta az elnöki széket; mellette foglalt helyet *Jósika S. br.* is. Az éljenzés lecsillapulta után a nagyméltóságu Püspök úr a lapunk első helyén közölt elnöki beszéddel nyitotta meg a gyűlést.

A gyűlés további vezetését *Jósika S. br.* venén át, jegyzőként a gyűlés helyesléseivel *Uffalusi József*et és *Scamosi Jánost* jelöli s felkéri az igazoló bizottságot jelentésének megtételére.

Uffalusi J. jelenti, hogy a megbízott 64 egyházi és 138 világi tag közül az igazoló bizottságnál jelentkezett 33 egyházi és 56 világi, összesen 89 tag.

Valamennyit igazolják.

Kornis V. gróf indítványozza, hogy a pápa ő szentségebe intézzen a gyűlés hódoló feliratot s kérje ki áldását működésére.

Az indítvány elfogadtatván *Scamosi J.* felolvassa latin nyelven szerkesztett telegrammot, melyet rögtön el is küldtek *Rampolla* bitorozhoz, hogy juttassa ő Szentsége elé.

Jósika S. br. javasolja, hogy a gyűlés kezdjen az igazgatótanács jelentésének tárgyalásához.

Kovács F. apátplebános méltatván a nem rég elhunyt *Veszely Károlynak* a státus ügyeiben szerzett érdemeit, javasolja, hogy a gyűlés jegyzőkönyvileg fejezze ki részvétét. (Helyeslés.)

Jósika S. br. kéri, hogy ez indítványt későbbben tárgyalják, mert a 15-ös bizottságnak is van erre nézve javaslata. Elfogadják.

Ezek után megkezdődik az igazgatótanács jelentésének részletes tárgyalása.

Künle Tivadar, a 15-ös bizottság előadója, olvassa a bizottság előterjesztését.

I. Az igazgatótanács személyi ügyei.

A bizottság a jelentés tudomásáért ajánlja és indítványozza, hogy a lemondott alelnöknek *Györfly Gyalának* és *Szabó Józsefnek* tisztük teljesítésében tapasztalt buzgó működésükért jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet mondani méltóztassék. Néhai *Veszely Károly* igazgatótanácsunk egyik buzgó és tevékeny tagja volt, ezért indítványozza, hogy emléke jegyzőkönyvileg megörökíttessék.

Egyidejűleg kéri a státusgyűlést, hogy az alelnöki és a megürrült igazgatótanácsosi állásoknak szabályszerű választási útján való betöltése iránt intézkedni méltóztassék.

Az indítványt elfogadják s *Jósika S. br.* ajánlatára a választások megejtésére szavazatszedő bizottságot kiküldik *Kovács F.*, *Betegh F.* és *Gál Domokos* tagokat, a választás idejétől d. u. $\frac{1}{4}$ 4— $\frac{1}{2}$ óra tüzetven ki.

II. A kisebb és nagyobb egyh. javadalmak összeírása.

Künle T. olvassa a 15-ös bizottság jeletését. A bizottság a szakasz tudomásul vételét ajánlja, s egyszersmind kéri püspök úr ő nagyméltóságát, hogy „méltóztassék a nagyobb javadalmak összeírása iránt intézkedni.“

Fejér M. a miniszter, midőn az erd. egyházmegyében is kívánta a beneficiumok összeírását, figyelmen kívül hagyta s megsértette autonomiánkat. Maga a Királyhágotúli papság is állást foglalt e rendelet ellen. Ideje volna, hogy az egész magyar egyháznak megadassék az autonomia. Ajánlja, hogy ő Felségéhez intézzen a status feliratot, hogy egész Magyarországon léptessék életbe az autolomiát, mert autonomia nélkül, a világi katolikuskok egyházunk igazait és jogait sehol sem védelmezik.

Jósika S. br. felvilágosításul mondhatja, hogy ő Felsége ez ügyben már intézkedett, hogy a kormány indítványt tegyen, s ezért feleslegesnek mondja a *Fejér* indítványát, mert az ügy közelebről úgy is megindíttatik.

Ugron G. ő Felsége még 1872-ben is adott volt ki rendeletet a kath. autonomia létesítése érdekében, de azt az akkori kultuszminiszter fiókjába zárta s még eddig ott van. Ő nem kételkedik a Felség jóindulatában, de a kezelő férfiak a kath. egyház irányában ellenséges indulatúak.

A *Fejér* indítványa nem sértő és nem felesleges. A felekezeti harcokat csak az autonomia szüntetheti meg. De ez csak úgy érhető el, ha most nem csak a kath. autonomiát léptetik külön életbe, hanem a felekezetek autonomiáját is egyenlő jogok alapján biztosítják. Tart tőle, hogy ha a kath. autonomiát külön törvénnyel léptetik életbe, ennek a megvédésére a többi egyházak nem lépnek sorompóba, ezért kell az összes egyházak autonomiáját egy közös törvénnyel biztosítani.

A mi kongruánk rendezése az igazgatótanács jelentésében közölt pár levéllel nires kimerítve s az eljárás nem is felel meg autonomikus szervezetünknek. Kérde, hogy a javadalmak összeírásánál a kepe értékelésével miképpen jártak el, mert magasra nem szabad venni a kepe értékelést, hiszen elő az idő, mikor a kepe értéke annyira esökken hogy nem lesz elegendő a javadalom biztosítására.

Kérde, mit ért az igazgatótanács „nagyobb egyházi javadalmak“ elnevezés alatt? Ha e rejtett kifejezés a káptalani vagyont jelenti, az ellen nincs kifogása, hozzájárul, hogy ez is összeírassék.

Györfly Gy. azt fejtegeti, hogy a javadalmak biteles összeírására a statusnak szüksége volt s ezért irattak össze, saját használatra, de az adatokat szivességből a miniszternek is átengedik.

A *Fejér* indítványa felesleges és nem célra vezető, nekünk az autonomikus mozgalmakkal szemben várakozó állást kell elfoglalnunk. Ha az egyházat és államot szét akarják választani, válaszszák, de ha a kath. vallást megfosztották az államvallás jellegétől, adják meg szabadságát

és az autonómiát. A nagyobb javadalmak összeírását örömmel üdvözlö.

Fábián S. püspöki vikarius a congruának 800 ítra való felemelését tartja helyesnek. De erre nálunk honnan vegyünk a pénzt?

Erdély már 1868-ban megadóztatta e célra papjait s ebben megelőzte az államot. Mikor az állam megkezdte a rendezés kérdésének bolygatását, Erdély nem maradt el, a káptalan állandó alapot tett le, s püspökünk évenként fizet s a papság évről-évre begyűjti a congrua segélyt. Szükségesnek tartja, hogy a tanuló egyház is hozzájáruljon az egyházi szükségletek fedezéséhez, mint hajdan fedezte azokat. De ma a Székelyföld járul hozzá csak képével, de az úgynevezett vármegyék sehol.

Pedig 1868-ban azt contemplálták, hogy a világiak is adózzanak a congruának. Nálunk se a püspöki, se a káptalani vagyonból nem lehet a congruát rendezni. Mi most is csak az ősök adományából élünk, de a mai világiak nem adakoznak az egyház céljaira. Indítványozza, hogy a tanuló egyház is vonassék be a congrua rendezésébe oly módon, hogy tőlük is e célra bizonyos összeg folyjon be.

Kovács Gy. szükségesnek látja egy bizottság szervezését a congrua rendezése céljából s kívánja, hogy e bizottságba a vidéki papságot is vonják be. A lelkeskedő papság a stolaris jövedelem csökkenése miatt rövidséget fog az új törvények következtében szenvedni, ennek kárpótlásáról kell gondoskodni.

Rudnyánszky József br. szerint Kovács megjegyzései alaptalanok, az összeírás a mai jövedelmeket megakarja alapítani, hogy ezután is ahoz képest történjék a kiegészítés. A Kovács indítványát és fejtegetéseit vissza utasítja.

Ugron G. ellenmondást lát a Györfly nyilatkozata és az igt. jelentésében foglaltak közt.

Ezek szerint a miniszter becsátja az adatok egy példányát a status rendelkezésére, s nem megfordítva, mint Györfly mondja. A miniszternek az ügyben való leirata, melyből a kiindulás történik, nincs közölve, s ezért nem tudjuk tisztán megérteni a jelentésből, hogy miről van szó.

Pál I. előadó védelmezi az igazgatótanács jelentését. Az Ugron által felhozott ellenmondás nincs meg. Az igazgatótanács elleni támadásnak mondja a tárgyalás lefolyását, mely ellen kötelessége neki is felállani.

A tárgy minden oldalról meglévén vitatva *Jósika S. br.* kihirdeti, hogy a bizottság indítványa elfogadtatik a Fejér M. javaslatával egyetemben.

III. A vallásalapból építkezésekre megszavazott összegek.

Künle T. a 15. bizottság nevében e pontot, mely a vallásalapból egyh. építkezésekre megszavazott 21 098 f 20 kr. összeget részletezi tudomásvételre alánlja. Szó nélkül tudomásul vétetik.

IV. Kegyes alapítványok.

Künle T. és *Szó G.* a 15-ös és tanügyi bizottságok nevében a szakaszt öröndetes tudomásul vételre ajánlják, s indítványozzák, hogy *Darvas János*nak 12 000 ft. alapítványáért a statusgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mondjon.

A gyűlés elhívenné fogadja a javaslatokat.

V. Gimnasiununk állapotáról 1895-6-ban.

Szó G. a tanügyi bizottság előadója olvassa: E pontot általában tudomásvételre ajánlja bizottság egyuttal indítványozza, hogy csikvármegye nemes közönségének a csiksomlyói főgymn. értesítője költségei fedezésére adott 600 frt segélyért

a statusgyűlés köszönetét kifejezni méltóztassék. Továbbá azou főtanbátósági intézkedést, hogy gymnasiumaink ifjúsága *Szűz-Szent-Imre herceg pártfogása alá helyeztessék* s így szt.-Imre napja szünnapul engedélyeztessék helyesnek taláita és elfogadásra ajánlja.

Intézetünk ifjúságának közegészégi állapotára való gondos felügyelet igen kívánatos lévén telettel kérjük a statusgyűlést, hogy a főtanbátóságot is méltóztassék, hogy intézeti orvosokról mindenütt gondoskodjék.

A tanárokról szóló jelentésben előadta, hogy 6 bejáró hitoktató van. Erre vonatkozólag, indítványozzuk, hogy a bejáró vallástánító kifejezős a mennyiben a felekezeti hitoktatókra vonatkoznék, jövőre ne használtassék, minthogy fenálló szabályaink a bejárást nem engedik meg; a hol pedig ez a szokás van, hogy a gör. kath. vallásu ifjakat gör. kath. lelkészek oktattják, a fenuálló püspöki egyezmények alapján az a szokás megszüntetendő lenne és a gör. kath. vallásu ifjak a rendes róm. kath. vallásoktatáshoz utalandók lennének.

A kolozsvári főgymnasiumnál a tornatanítás érdekében tett főtanbátósági intézkedést, hogy a tornatanító 800 frttal díjaztassék, elfogadásra s jóváhagyásra ajánljuk és azzal kapcsolatosan javaslatot hozzuk, hogy más tanintézeteknél is a rendszeres tornatanítás beállításáról és a rendes tornatanítók megfelelő díjazásáról gondoskodni méltóztassék.

Kovács F. Az igazgató tanács jelentésében az áll, hogy „gymnasiumaink mindenikének saját háza van,“ melyek közt a mvásárhelyi 10.000. frtos épülettel szerepel. Ez tévedés; az a ház, melyben a gymnasium van, nem a gymnasium, hanem a hitközségé, kéri ezen adatnak a tulajdonjogra vonatkozó sérelmes kifejezését megváltoztatni.

Pál I. Ez a ház eddig is a status neve alatt szerepelt s eddig nem szoltak ez ellen. A jelentésben nincs az egész épület értéke felvéve, csak a mennyivel a status annak újra építéséhez járult, melylyel részleges tulajdonjogot szerzett a háza.

Kovács F. Az előadó téved, ha azt biszi, hogy a 10.000 frttal tulajdonjogot szerzett a status. E hozzájárulásért kedvezményt kapott csak a haszonbért nézve. A tptoml részére reklamálja a teljes tulajdonjogot.

Ugron G. hozzá szólása után a gyűlés a tanügyi bizottság javaslatát elfogadja s utasítja az igazgató tanácsot, hogy a tulajdonjog kérdésére nézve correct kifejezést használjon s terjesszen ez ügyben a jövő évi status gyűlés elé hiteles jelentést.

VI. Az államsegély és gymnasiumaink.

Szó G. olvassa a tanügyi bizottság jelentését:

„Az államsegély és gymnasiumaink“ c. VI. jelentési pontot a következő tiszteletteljes javaslattal ajánljuk elfogadásra: a., méltóztassék kimondani, hogy az államsegélyben részesülő tanintézetek tanárai az ideiglenes államsegélyből ne csak a törzsfizetés pótlására, hanem az 5-öd éves korptólek kiegészítésére való tekintettel is részesítettessenek segélyben; b. méltóztassék az államsegély biztosítására vonatkozó szerződéseket minél hamarabb mindenik intézetre nézve megkötni; c. azon tanintézetek tanárai, melyek államsegélyt nem kaptak, a tanulmányi alapból oly mértékben segélyeztessenek, mint a többi gymnasiumok tanárai, és ezenkívül ezek részére és az államsegély sürgösen kéressék és biztosítassék szerződés által.

Az igazgatók honorariumának a tandíjból 300 frtig

való kiegészítésére a múlt évi statusgyűlés idevonatkozó határozatának fentartását és végrehajtását tisztelettel kérjük az igazgató tanács javaslatával szemben, a mely szerint a megállapított honorarium az államtól nyert ideiglenes segélyből leszen adandó.

Misz O. A mvásárhelyi gymn. segélyezése érdekében szólal fel. Egyedül e gymn. nem részesül államsegélyben. Ez serelemes. Kéri, hogy akár a tanulmányi alap számadásában feltüntetett 7000 ftból, akár máshonnan részesüljenek e gymn. tanárai is segélyben oly formán, hogy az igazgató kapjon 400 frt, a r. tanárok 300 ft., a helyettesek 150. (Helyeslés.)

Pál I. A tanulmányi alap nem elégséges arra, hogy az államilag segélyezettekkel egyformán segélyezze a többi gymnasiumot. Kéri ezért a tanügyi bizottság javaslatának elvetését. Misz-nek megjegyzi, hogy a zárszámadásban feltüntetett 7.000 ft. csak látszat, mert ez alap tényleg deficittel dolgozik. Az igazgatók 300 frt fizetését sem adhatja meg ez alapon az igt., mert a tandíjból sem lehet azt tedezni. A párbuzamos osztályok sok költségre kerülnek, s azonkívül az igazgatók az államsegélyből oly magas összegeket kapnak, melyek 300 frtnak teljesen megfelelnek.

Ferenczy István uszebeni tanár az igazgatók nagyobb díjazását sürgeti s pártolja a tanügyi bizottság javaslatát.

Kardosony M. hozzá szólása után a gyűlés a tanügyi bizottság javaslatát elfogadja.

VII. A gyfhehárvári gymnasium államsegélye.

Szó G. A tanügyi bizottság e pontot elfogadásra ajánlja azou hozzáadással, hogy az állammal megkötött szerződés már a jövő iskola évben érvényesíthessék s a papnövédek is tandíjt fizessenek.

Küde T. Ezzel szemben a 15-ös bizottság azt javasolja, hogy a papnövelő intézet fizesse a tandíjt, minthogy két tanárnak a tandíjalapra való átvételével róla nagy terhet vett át a státus.

Fábián S. többszörös általános helyeslés közt kimutatja, hogy tévednek a bizottságok is, az igazgató tanács is, mikor azt hiszik, hogy a papnövelő intézet megtérítéssel tartozik a két tanár átvételéért. A gyfhehárvári gymnasium fejlődésének történetét vizsgálva kimutatja, hogy a papnövelő intézet nem volt köteles fizetni a tanárokat, s ha fizette a státus érdekében is helyette tette, s mikor e terhet a tanulmányi alap magára vette csak régi kötelességet teljesített.

Kimutatja, hogy a papnövelő intézet, mikor a gymnasium mellett a 7 és 8-ik osztályt fenttartotta, egy tandíj alapot, 3300 frt gyűjtött, melyet a két intézet egyesítésekor a tanulmányi alaphoz átengedett 3. tanteremmel együtt, melyért viszonzásul a papnövédek szerződésileg örök időkre felmentettek a tandíj fizetés alól.

Nem fogadja el egyik javaslatot sem. Indítványozza, hogy a papnövédeket a tandíjaktól mentseik iel addig, míg a gymn. 3. osztály a papnövelő épületében lesz, s ha onnan kiköltözködik, a 3300 ftot a tanulmányi alap fizesse vissza a papnövelőnek s a növédeknek am fizessenek akkor tandíjat. (Helyeslés.)

Pál I. A dolog historicumára nézve egyetért Fábiánnal, de kéri, hogy a papnövédek tandíjmentességét még se mondja ki a státus.

Ujfalusi J. Eltögdja Fábián indítványának egy részét

de a 3300 ft. vissza fizetését nem tartja helyesnek, mert az a papnövelő intézet 7. és 8-ik osztályába járt növédek tandíjából gyűlt, kik között civil tanulók is voltak.

Fábián S. Megjegyzi, hogy voltak civil tanulók is, de kevés számmal; a tandíj oly kevés volt akkor, hogy abból az összeg nem is gyűlhetett, hanem gyűlt a plisp. lyceumi könyvnyomató műhely jövedelméből levont évi 55% -ból.

Györfly Gy. Nem ismerte a dolog historicumát, azért járult hozzá az igazgatótanácsi határozathoz. Indítványozza, hogy a kérdés tényálladékanak megvizsgálásával bízzák meg az igazgató tanácsot, mely jövő statusgyűlésre tisztázza azt és tegyen róla jelentést.

Jósika S. br. enuncialja, hogy a Györfly javaslata elfogadtatik, s ez évre a papnövédek tandíjt nem fizetnek; egyebekben a tanügyi bizottság jeleatése tudomásul szolgál.

Ezzel a d. előtti ülés bevégződött.

(Folyt. köv.)

T Á R C A

Veszely Károly.

Két nemes tulajdona van a meg nem romlott emberi léleknek: a hála és emlékezet; ezekkel mindenki hozhat áldozatot azon sírokhoz, melyekben nagy emberei, szóval kedvencei nyugosznak.

A hála és emlékezet ihleti lelkemet, vezeti tollamat...

Béres kis hazánk egéről egy fényes csillag hullott le, melynek sugarai a dicsőség fénytitzeben ragyogták át az édes nagy hazának messze látóhatárát. Es egy igénytelen, kis községen. Borbádon egy új sirhalom emelkedett, mely fölé az egyháznak, a hazának s a tudományosságnak nejtöje gyászolva borul, mert göröngyei alatt egyik legkivalóbb nagyját siratja. Veszely Károlyt.

Ki volt Veszely Károly?!

A szegény karmester fiának bölcsőjét sem magas származás ősi fénye, sem anyagi jólét bővelkedése nem vette körül. Azon megbecsülhetetlen értékű sugár is, a legfőbb szeretet és legtisztább öröm sugara, mely életének hajnali szép csillaga gyanánt élte anyja szejében ragyogott, csakhamar az özvegység fátyola által lön beárnyékolva.

Az ifjú nem csüggedett. Gyulafehérvár első küzdelmeinek és sikereinek színhelye. Ifjú keblének zemes lángolásával már mint tanuló sokkal többet tett, mint a mennyit a szoros értelemben vett kötelesség szabott elébe. Nem a megelégtetésért tanult; hiszen — az igazságnak tartozom e kijelentéssel — Veszely sobasem volt a realis és praktikus életnek bidegen okoskodó és mereven számító embere, hanem egy magasztos és — sajnos — már már kivesző-félben levő idealizmus vonzotta őt úgy a tudományok, mint a szépművészetek ápolásához; s a gyulafehérvári gymnasium annalesei igazolják, hogy összes tanulmányai között állandóan és minden tekintetben a legelső helyet rivta ki magának.

A papi pályára érezvén hivatást, ezt választá jövedébeli munkásságának teréül. Azt a pályát, a mely lemondást, önfeláldozó tevékenységet és csaknem emberi erőket feltümuló kitartást igényel. S ezen a pályán működött tevékeny és áldásos életének végső peréig.

Nem szándékozom — bevallva gyengeségemet, nem is tudom — Veszely életrajzát megírni. Talán akadnak nálamnál biggadtabban és tisztábban gondolkodni és inté tudók, kik

az ideális Veszelyt rektifikálják a reális Veszely előtt, kik lépések lesznek Veszely összes tényeiben az ok és okozat közötti összefüggést kellőképen átlátni, amiben engem most még könyvepepektől nedves szempilláim gátolnak . . .

Azt azonban jól látom, hogy Veszely csontig, velőig magyar. Szerette a hazát, halálra itélték, majd bilincseket viselt érte; szerette a magyar nyelvet, édes anyjának a nyelvét, mely — miként Toldy Ferenc az ősz Simai felett tartott emlékesbeszédében mondá — „mindenkit azon hazához, azon haza érdekeihez kapcsol, melyben az ő ajka hangjai zengenek, s hol a szellő suttagása is gyermekkorra játszó csevegeit látszik subongtatni“ és a szeretetből áthatva mint tanár, mint igazgató hol szószerken, hol iskolai katedrára, hol a magán érintkezésben, hol még a hírlapokban állandóan küzdött nyelvünk érdekében; küzdött akkor, midőn „nyelvünk hazánkból számkivetett vala“ s a magyar „rút idegent cserélt.“

Veszelyben még inkább tiszteltem és bámulom a tudóst, a publicistát. Kora ifjúságától kezdve azon tudomány vált kedvencévé, melyet joggal és oly találon az élet mesterének neveznek. Felidézte halottaiból a történelem nagy alakjait, hogy ők tanítsák tiszta és önzetlen hazaszeretetre a jelen korcsosult nemzedéket. Minden idejét a hazai történelem művelésére fordítá. Csaknem összes művei „a baróthi plebánia története“, „gyulafehérvári füzetek 3 k.“ „Veszely, Imets és Kovács utazása Moldva-Olahhonban“ s a „Magyar Allam“-ban, „Religio“-ban, a „Közművelődés“-ben, s „az alsófehérmegyei történet“, régész-, és természettud. társulat kiadványai“-ban s más lapokban is folyóiratokban megjelent értekezései a historiában való kiváló jártasságának fényes eredményei. A történelem szellemétől azonban jól tudott a jelenre s a jövőre következtetni s ebbeli tapasztalatait a publicistika terén érvényesíté. A veterán és elvű „Magyar Allam“ egyik legelső és legérgebb vezércikkirőjét gyászolja Veszelyben. S talán nem csalódom, a „Magyar Allam“-ba írt vezércikkei a közeget is túlhaladják.

Plebánosi működéséről a pásztori gondjaira bizott hívek mondanak kompetens ítéletet. Baróth, Maros-Vásárhely, Kolozsvár s végül Borbánd beszélhet lelképáztori munkásságáról. De én is, ha őt sohasem láttam volna is, sohasem lettem volna szilárd vallásos meggyőződésének és buzgóságának tanúja, ha nem is tudnám, mennyit köszönhet neki az egyházmegye a közoktatás és nevelés terén, ha tudomásával nem is bírnék azon elismerésnek és tiszteletnek, mely őt minden oldalról környezte, én is — s erre büszke vagyok — bizonyosságot tehetek hívei iránt való pásztori, atyai gondoskodásáról. A szószerk volt az ő trónusa, inon kormányozta híveit „potestate habens.“ A szó hatalmával uralkodott hívein, kik készséggel követték őt. Különösen a jámbor borbándi nép annyira ragaszkodott hozzá, hogy pl. a legközelebből lefolyt képviselőválasztások alkalmával 80 szavazó közül csak 8 szavazott a kormány jelöltjére, a többiek minden ígéretet, presziót megvetve éjszéken idején mentek át M.-Igenbe s egytől-egyig a választás napján fellépett Kiss Bálintra szavaztak; így óhajtottá azt Veszelyt. Egyházi beszédei is ékesen szólnak lelképáztori buzgósága mellett.

Veszely sohasem üzött érdemeivel reklamat. A tettet magát szerette ő, és nem a dicsőséget, mely abból származott; a szolgálatot magát kedvelte ő, és nem az elismerést bangozó érdemet, mely abból származott. Nem kereste a kiültetést; és járt hozzá még borbándi magányába is. Az erdélyi róm. kath. irodalmi, — s az alsófehérmegyei történeti régész. és természettud. társulat önmagát tisztelte meg, midőn Veszely nagy érdemeit a t. elnöki tiszttel sietett megjutalmazni s a szt. István-társulat tudom. és irod. osztálya csupán két erdélyi papot — ha helyesen beszélék — a mestert és legkiválóbb tanítványát választá illusztris tiszteletének tagjai közé: Veszelyt és Imetsét.

Veszely állandóan dolgozott. Gyalulatlan faasztal mellett, három krajcáros pipájából a négy krajcáros dohány füstjét eregetve írt; írta cikkeit, műveit; a borbándi kis

plebániából fényelt ki a tudományosságának egy egész országot áldásosan bevilágító napja — s itt áldozott le. Ugy halt meg, a miként élt. Nemes egyszerűségben, nyugodtan, letelével kibékülve. S nem egyéb, mint szilárd hitereje adá már-már vonagló ajkaira a vigasztalás ígét, melyekkel az őt végső lehelletéig példás hűséggel és odaadással ápoló nővérétől és rokonaitól, végbucstú véve; ezen hiterő szerete meg leki azt a jutalmat, hogy éppen védőszentjének, Borom. szt. Károlynak ünnepeén költözött át az örökkévalóságba. Csendesen mult ki, elaludt, mint a bányádt munkás, ki a nap terbének és bevének elviselte után üditő álomra hajta a nagy munkában elcsigázott tagjait, — mint a fáradt vándor, ki hosszas bolyongások után végre valabára hön óhajtott hazájának határához ér s ledül pihenni, nyugodni . . . Veszely már piben, nyugszik. Áldás emlékére!

„Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior, quam mihi . . .“

Zlamál Agost.

Szent Imre kir. herceg és a magyar ifjúság.

A brassói r. k. főgymnasiumnak védszentje, Szt. Imre herceg tiszteletére folyó nov. hó 5-én rendezett iskolai ünnepélyen, felolvasta: *Buslig József*, főgymn. tanár.

Mélyen tisztelt Vendégeink!

Kedves ifjú Barátaim!

Örvendetes, kiválóan nagy és kedves napja van ma a brassói róm. kath. főgymnasiumnak. Ha a mindennapi életben mindnyájan kedves napnak tekintjük azon napot, mely régi védszentünk emlékére van szentelve; ha különös buzgósággal szoktunk az égiekhez imádkozni, s egymást kedves, jó kívánságokkal halmozzak el a névtűnnepe alkalmából: úgy kétszeres oka van az intézet ifjúságának az örömhöz e napon, midőn egy új korszak küszöbén állva, szeműnket az isteni gondviselés magasztos, de kifürkészhetetlen intézkedésére függessztjük. Nagy ünnepe van, kedves ifjú barátaim! iskolánk történetében, melynél szebbet és kedvesebbet, de egyúttal áldásosabbat még nem ült meg iskolánk. Ha nagy örömünkre szolgál még a földön is, ha a jó ügyben segítőkre akadunk; mily kimondhatatlanul nagy jótétemény, ha az égen birunk pártfogót Isten előtt, kinek irgalmát kien-gesztelni magunkra elégtelenek vagyunk, s ki egy szempillantással teremthet és semmisíthet száz világot, ki előtt nem egy ember, de a világ egy porszem?

Ily pártfogót nyertünk most mi is kedves tanuló ifjak, ki a mi gyengégeségeinket támogatni, égbe küldött fohászainkat Isten elébe, az örök igazság és ítélet trónja elé vinni van hivatva. Ki volna ez más, mint a honszerző Arpád vérenek gyöngyszeme, első liliuma, Szt. Imre, magyar királyi herceg? Ő az, kit iskolánk főhatósága a brassói gymu. ifjúságának védszentjéül választotta, kinek ma vonulunk ünnepeles öröm között védőszárnya alá, hogy ott köteleseink teljesítésében biztos segélyt nyerjünk, hogy dicső védszentünk magasztos példája örök eszménykép gyanánt lebegjen szemünk előtt. Ki is volna alkalmasabb követésre méltóbb példánykép mint éppen szt. Imre, az angyal szívi és az angyal tisztaságu királyfi, kinek dicsősége és erényei kilenc század után is beragyogják a magyar föld egét? Nem meteor ő, mely feltűnik, s szemed meg sem pihent alakjá s már a semmiségebevész. Alló csillag ő, mely egy évezredes történelmet

töli be ragyogásával, s míg magyar ifju szív dobog e drága hazában, fénye csak növekedni fog tisztelői és követőinek szaporodtával. Reményesillag ő, biztos záloga a jövő nagyságának, melyre e hon hivatva van, az a bon, az a nemzet, melynek fiai egy szt.Imre példáján tanulják meg Isten, hazá és ember iránti kötelemeik teljesítését. Mint a felhők mögött a nap szelid hold, oly kedves az ő alakja; megvilágítja az ifjú élet sötét ösvényeit. Mennyire szükséges a vezetés az ifju léleknek élet útjain, kinek minden lépése végzetlen földi és örök boldogságára nézve? Eddig sem volt az Isten kegyéből kitaszítva, Ő vezérelte lépteiket, Ő adta az erőt hivatásunkhoz. De most az isteni kegyelem kétszeresen biztosítja van számukra, mikor egy szt.Imrét ártatlanul patronusunk gyanánt, ki az ő testi és lelki lilom-ártatlanságával Istennek szívéhez oly közel fér, s ki a szív-re oly befolyást nyert, hogy azt a mi javunkra megindította.

Méltó tebát, ha e kedves alkalommal fellebejtük a multnak fátyolát, hogy egy pillantást vessünk arra a korra, mely szt.Imrét a világnak adta. Nem vélem hiába valónak az én munkámat is, melyel védőszentünknek élettörténetét előtökbe szándékozom adni. Mert hiszen ti kedves ifju barátaim! ma új zászlóra esküszök föl. Ti most szt.Imre lovagjai lesztek, és fogadalmat tesztek, hogy ahhoz sirig hivek maradtok.

Ismerjétek meg tebát a ti zászlótartókat, ki fényes példájával előttetek gyönyörű fényben ragyog, ki nem hagy el titeket ifjuságotok küzdelmeiben sem.

Magasan leng a zászló, s rajta a keresztény ifjunak minden erénye ráírva, a ki azt lobogtatja nem más, mint szt.Imre, az ifjuság keresztény erényeinek megtestesült alakja.

Ismeritek kedves ifju barátim! a történelemből ama viszontagságokat, melyek között őseink keleti hazájukból drága hazánk megszentelt földjére jöttek.

Hallottátok azt is, minő harcokat vívtak, hogy a hosszas vándorlás után biztos lakhelyet nyerjenek, melyet egy teljes századig csak úgy védettek és tartottak fenn, hogy fegyverrel keltek föl, fegyverrel pibentek és felfegyverzetten költöztek el étküket is. S mégis, ha a magyarok Istene nem ajándékozta meg a nemzetet Szt.-István királlyal, ma csak annyit hallana és tudna a világ róla, mennyit a hunokról, a longobárdokról, a szittyákról, az avarokról, vagy a világtörténelem száz és száz népeiről, kik feltűntek a történelem színpadán, megjelentek a népek rettegetésére, s aztán elűntek, hogy többé nyomukra, sőt még nevékre se akadjunk. E szent király volt, ki megmentette, megoltalmazta és fentartotta e minden jeles tulajdonsággal ékeskedő nemzetet a világnak, az emberiségnek, hogy az ezeréves viszontagságos történetével s a keresztény vallásnak, Isten ügyének csodálatos szolgálataival, karjának és eszének műveivel bámulatba ejtse a világot, s tiszteltté, ragyogóvá, s ha kell, rettegetté tegye a magyar nevet.

De mi volt Szt.-Istvánnak varázsszere, melylyel ily világra szóló ténynyel örökítette meg nevét minden királyok között? Nem más, mint azon mély s valódi lángelmére valló bölcs előrelátás, melylyel felismerte, hogy a pogány magyaroknak nincs helye Európában! A világtörténelemnek minden lapja fényes bizonyosság reá, hogy a keresztény vallás felvétele volt a kizárólagos feltétele a magyar nemzet létének.

Szt. István ezen mély meggyőződésből Szt. Páléhoz hasonlított buzgósággal kezdette meg s fejezte be ezen nagy munkát: a magyar nemzetnek a kereszténységre való térítését. Csaknem egy félszázados uralkodása alatt, Krisztus szelid parancsait és erkölceit a századokon át fegyverzörgésben élő nép szívébe csepegtette. Szó sincs róla, hogy e nagyszerű sikert a magyarok Istenének a magyarok iránt, hogy úgy mondjam, feltűnő szeretete és kegyelme eredményezte, de Szt. István érdemei örökre halhatatlanok maradtak, ki, mint Istennek választott edénye, a hitnek és kegyelemnek azon teljességével bírt, mely egy nép jólétének, üdvének, nagyságának megteremtéséhez szükséges. A király szent életével, istenes törvényeivel, imádságával a haza nagy jövőjének minden biztosítékát letette.

Magasztos példájával a zsenge magyar kereszténység tündöklő csillaga lett, miként a szomorúság későbbi napjaiban az egyházi költő énekelte:

„Ah, hol vagy, magyarok tündöklő csillaga!

Ki voltál valaha országunk istápjá?!”

Ezen apostoli buzgóságának lett eredménye, hogy „Virágos kert vala egykor Pannonia,“ melynek legszebb liloma lett Imre herceg, a magyar kereszténységnek dícsősége és legelső szentje. Ha egy jó gyermek mindig áldása és gyönyörűsége a szülőknek: úgy szt. István százsoros áldásnak tekintette Imre herceget, kiből trónjának Istenről küldött örökösét, a gyermekkorát élő keresztény magyar egyháznak legerősebb támaszát látta.

Minő öröm szállotta meg atyai szívét az ifju herceg születésén, ha elgondoljuk azt a töprengő aggodást, mely gyötörte őt azon tudatban, hogy nincs kire bízni a megkezdett művet. De Isten az ő királyi szolgálójának aggodalmait eloszlatva az 1007. évben, midőn Gizella királyné az újszülött herceggel ajándékozta meg királyi férjét. Már születésénél Isten kegyelme volt vele.

Habár voltak még Istvánnak gyermekei de azokkal Isten a menyeyi angyalok számát növelte, kiskorukban magához szőlítván őket.

Az újszülött a keresztiség szentségében nagybátyjáról Henrik császártól a Henrik nevet nyerte azon, ma is létező jámbor, kegyeletes szokás szerint, mely a keresztnevet a rokonok köréből veszi.

De e név a magyar ajkakon Imrere változott át.

Elgondolhatjuk, hogy Imre herceg kimondhatatlan öröme és gyönyörűsége volt a felséges szülőknek, kik Istentől hosszas és buzgó imádság által nyerték őt. A magyar krónikást bivom tanulni, hogy az ifju herceg szüleinek személfénye, már bölcsőjében Istennek volt szentelve. Szt. István, ki lánggal égett Istenért, népeért és annak üdvéért, országával együtt egyetlen élő fiát is Istennek ajánlotta fel.

Az ifju királyi első nevelését szent életű szüleitől nyerte. Az első szó, melyet édes anyja ajkáról megértett, Isten magasztalása volt. Az első szó, melyet angyal ártatlan ajka kiejtett, Istennek imádása volt. Az ifju kor első benyomásait szüleitől vette, s szüleitől csak jót, csak magasztolt, csak szent dolgot látott és tanult. Ha nagy szerencse a szülőre nézve a jó gyermek, úgy nem kevésbé fontos s a gyermek jövőjére kiható a szülőknek példája, kiknek szavára és példájára a gyermek esküdni szokott, s jaj annak a szülőnek, ki gyermeke előtt nem föltétlen jó példával jár elől.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Neveléstudományi értekezések az évvégi értesítőkből.

(Folyt.)

A harmadik értekezést, mely a család nevelői kötelességet tárgyalja, *Kemenecsky Kálmán* írta. (*A gyermek egyénisége és a szülői ház. A beszercebényai m. kir. áll. felsőbb leányiskola értesítőjében.*)

Azon kezd, hogy ember és állat között már az ösztönök is választó vonalat alkotnak. Az állatot egyedül ösztönei vezetik; minthogy pedig ezek változatlanul szállanak át a később következő nemzedékekre, azért az ivadékok nem is tökéletesednek. Az ember ösztönei alárendelt szerepet visznek, melyek fölött magasabb erők uralkodnak. „Az embernél a test nem célja a létnek: hanem csak eszköze. A létezés magasabb célja: lelkünk erőinek kifejtésében találja alapját.”

Úgy a testi, mint a lelki erők részesüljenek ok- és észszerű gondozásban. Ebben a tekintetben a szülők kötelességei mind inkább növekednek, mert a közvélemény a kor haladásával folyton többet követel az egyéntől.

A gyermek élete első éveiben teljesen a szülői házá. Az óvó, melegenető szeretet ebben az időben a legszükségesebb. Azonban, mihelyt iskolába kezd járni, a nyilvános térre lép, hol saját lábán járva kell megszereznie mások megelégedését. A szülők irányt adhatnak ugyan fejlődő szellemének, de a gyermek törekvése a fő tényező.

A kiskorú teremtményből, ki eddig mások parancsait követte, lassanként kibontakozik az egyén, kinek tetteiről felelnie kell. Hogy ezt tehesse, önlelőhatározással kell bírnia. A szabadság ébredező érzete többé nem engedi, hogy teljesen a családba legyen beleolvadva. Ebben a korban keletkezik a legtöbb összeütközés a családtagok között. A szülők gyakran szeretetlenséget látnak a gyermek önállóságra célzó törekvéseiben és az egyéniséget igyekeznek elnyomni. Azonban ezen korlátozása az ébredező és már-már szárnyra kapó egyéni akaratnak a növekedés részéről akaratosságra, fejességre vagy megátalkodottságra vezet; gyakran pedig az egyéni erő megsemmisítésével önállótlanúság keletkezik. Ily eljárás mellett azonban a gyermek személyi értéke, érdeme nem nyer semmit. — A szülőknek pedig gyermekeik egyéniségének teljes kifejtése a feladata; hiszen éppen az életre készítik el, mely önkarat, önállóság nélkül rabszolgai tengődés. Azonban ezen önállóságom nem értjük a vágyak és szenvedélyek korlátatlan uralmát. Az okos felvilágosítás megelőzi a szülői nyomás alatt forrongó és feszengő gyermeki akarat tévedéseit, mert már eleve fel kell ennek mutatnia azon korlátokat, melyek akaratunknak útját állják.

Ha a szülők azt akarják, hogy az iskola nevelése általánosan fejtsen tovább az ő működésük eredményeit, maguknak is lelkiismeretesen közre kell működniök. Úgy ezen ponton, mint a házi nevelésnek előbb említett körében is akkor érnek sikert, ha nem saját önző kényelmüket hajhászszák, mint inkább a természettől rájuk szabott szent kapocs kötelességeit igyekeznek teljesíteni.

Ezután a szerző kissé hirteleni átmenettel a női nevelés foglalkozásait sorolja fel. A bajok alapja legtöbbször a szülőknél van, kik néha nem tesznek semmit, máskor meg a

kényelmesség, nemtörődés, majomszeretet vagy tudatlanság által rosszul tesznek. Ennek következtében a mostani leányok az iskolából kikertülve egy-egy fércregényen kívül minden mást abban hagynak. Tudnivalyuk a szeszélyes divatban elégtel ki, legfőbb gondjuk a hivalló kacérkodás. Szóval a lányok mostani házi nevelése nagyon fogyatékos; az ész, szív és kéz tétlenül hevernek. Hiszen egész beteges jelenséggé fejlődött az unalom, jóllehet a házias leányok sohasem szabad unatkozni. De éppen az a baj, hogy nincsenek házias szellemben nevelve. Ma pedig oly nőkre volna szüksége a társadalomnak, kik a háziaság szerény erényét gyakorolva értenek a lélek nemesebb irányú kedvtöltéseibe is. Ehelyett leányaink nevelésébe feltalokodott az üres citrálkodás és kiszorította helyéről a nők életében főfőszerepet vívó gyakorlatiasságot. E hiba pedig onnan ered, hogy az anyák kényeztetik gyermekeiket, a helyett, hogy tanítanak, oktatnak és vezetnek.

Ezen kényeztető, de mindamellett kegyetlen eljárás főképp a szülők balálakor boszulja meg magát. A gyermekek szétszóródnak és kiki a maga erejére utalódik. A szülők működjenek közre tehát egy munkakör választásában, készítsék elő gyermekeiket minden eshetőségre, hogy legalább a gondtalan megélhetés minden körülmények között biztosítva legyen leányaik számára is.

Az értekezésnek különösen első felét tartjuk becsesnek, A szülők figyelmét a nevelés pszichologiai oldalára fordítja, melynek a családi nevelésben meglehetősen csekély becsülete van. Apa, anya nevelnek, mint a gólya neveli a kicsinyeit, vagy a fecske a fiókáit; hogy azokban a mások tapasztalatainak felhasználása segítségére jöhetne az olykor-olykor fogyatékos szülői szeretetnek: arra legtöbbször még az értelmes emberek sem gondolnak. — Az értekezés második része a némileg már jelzett szerkezeti hibán kívül, nem mutat rá eléggé a női nevelésben mutatkozó fogyatkozás okaira; továbbá nem jelöli ki részletesebben a kilábolás irányát és azt a módot, miképp győzhető le az uralkodó fogyatkozások. Ettől eltekintve elismeréssel kell illetnünk folyamatos és magyaros írásmódjáért.

Az.

* „**A Katholikus Hítvédelmi Folyóirat**“ novemberi 10 ik füzeté a következő változatos tartalommal megjelent. 1. Kéthetenként, . . . Irta: T. Pelikán Krizsó. 2. Az egyház és az ezeréves Magyarország. Irta: Auber mann M. 3. A szociális kérdés és a hetedik parancs. Szecey F. 4. La Salette nagy titka. Irta: Dr. Krammer György. 5. Menu 1897-re. Irta, Onokrotalusz. 6. Megtértek csarnoka. Thayer John. Ford. Kazacsay A. 7. Protestáns Szemle. (A Politikai Értesítő hortogyó fakirja. — A „Szabad Sajtó“ könnyet sajtó. — Mikor a kálomisták szívük fenekéről beszélnek. — Tragikomédia mezőtúron. Bobózatós veszekedés, avagy Adám ki és beütetése a Paradicsomba. Dörgöny kurátor dörgelmei és T. S. pénzváltó üzelmei. — Szodafröccsös Szász Károly kirohanásai a kath. ellen, melyet a kis Rozgonyi Cicelle se vesz komolyan, onokrotalusztól. 8. Irodalom: Dr. Vucskics Die Arbeiterfrage. Ism. Ernst. s. Dr. Szitakötő: Miss Vaughan. Ism. Pannon. — Dr. Greksa: XIII. Leo pápa költeményei. Ism. I. — Hollányi F: A magy. kath. főpapság végrendekezési joga. Ism. Pannon. 9. Vegyesek. 10. Saver ny Robert Egy iv. kath. regény. Hetedik iv. Ajánljuk a

változatos tartalmu hitvédői folyóiratot, amely valóba lelkes munkát végez.

* **Hitszónoklati folyóirat.** Szerkeszti és kiadja: Urbán Juvenális, sz. ferencendi házfőnök. Nyolcadik évfolyam 1896 — 1897. I. füzet. November. Tartalom: I. vasárnapokra. 1. Advent I. vasárnapjára. Az eredendő bűnről szóló tanítás a) a szentírás elbeszélésén, b) a pogány népek hitén és c) a szent atyák tanításán alapszik. Vargha József dorosmai segédlelkésztől. 2. Advent II. vasárnapjára. A bánatról. Dámó Alfouz szent ferencendi hitszónoktól. 3. Advent III. vasárnapjára. Az őszinte alázatosságról. Szemző Jánostól. 4. Advent IV. vasárnapjára. A mit valóban boldogságnak mondhatunk, azt Krisztusnak köszönhetjük. Zvér Endre kegy. tanítórendi főgymn. tanártól. II. Urunk ünnepére. 1. Karácsony ünnepére. Jézus a mi életünk. Kristófcsák Ferenc eszanádég ybázmegyei áldozópaptól. 2. Karácsony ünnepére. A kis Jézusnak adott ajándékunk legszebb lesz, ha a) hálás, b) tiszta szívvel emlékezünk megtestesülésének magasztos titkáról. Bohnert Marián szent ferencendi hitszónoktól. III. Mária ünnepére. 1. Boldogasszony szeplőtelen fogantatása ünnepére. 1. A keresztény világ már évszázadok óta ünnepelte a bold. szűz szeplőtelen fogantatását. 2. ez ünnep megtartása annyira eszserű, hogy ha még nem ünnepelek, be kellene hozatnia. Márton Mátyás ókanizsai plébánosától. 2. Boldogasszony szeplőtelen fogantatása ünnepére. Mariában 1. Isten anyját, 2. a mi szerető anyánkat is üdvözöljük, kibez minden bajainkban segítségért folyamodhatunk, Vargha József dorosmai segédlelkésztől. IV. Szent István ünnepére. 1. Szent István első vértanú ünnepére. Az első keresztények hitbuzgósága. 2. a vértanúk szép és magasztos példája Nemesky Andor nagyvárad-újvárosi plébánosától. V. Alkalmakra. 1. Apáca ünnepélyes fogadalom tételére. Mennyire megérdemlünk tiszteltünk azok, kik e világról lemondván, teljesen Istennek élnek. Dr. Rézbányai József pécsyegyházmegyei áldozópaptól. 2. Drága hazánk ezredéves ünnepségének alkalmával. Üdvös gondolatok a műveltebb kath. hívekhez Karáczy Alajos szent ferencendi tartományi főnöktől.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Az erd. rk. statusgyűlés** pápa ő Szentségéhez következő üdvözlő feliratot küldötte: „Eminentissimo domino S. R. E. Cardinali Rampolla Status Secretario Romae. Pietate atque devotione pleni fideles dioecesis Transsilvaniae tam clerici, quam laici a me convocati ut de prosperitate et profectu rerum ecclesiae saecularium deliberent, humillimis cum precibus ad excelsum Summi pontificis thronum conversi cum intimam et indissolubilem submissionem profitentur etiam orant, ut Sanctitas Sua eisdem et coenatiibus eorum Apostolicam Benedictionem gratiose impartiri dignari velit. Francisus Lönbart episcopus Transsilvaniensis.“

— **Személyi.** Püspök urunk ő nagyméltósága Butykai Sándor püsp. titkárt jelen állása megtartása mellett a borbándi plébánia vezetésével megbizta.

— **Nyilvános hálaköszön.** Püspök urunk ő nagyméltósága, a kőhalmai róm. kath. egyházhoz tartozó

„Hévízi“ róm. kath. tanuló hitoktatásának könnyebb teljesítése végett 30 frt. azaz harmincz forintot osztr. értékben kegyeskedett — legkegyelmesebben adni. A mely nagylelkű jóságát a nyilvánosság terén, a legmélyebb alázattal megköszönöm — kérve minden napi imámban a jó Istent hogy Ő Excellentiájának adjon egészséget és drága életét még igen sokáig tartsa meg! Kőhalom, 1896 november hava 11-én. P. Szeles K. Anak s. k. h. lelkész.

— **Meghívó.** A gyergyói róm. kath. tanító-egyesület f. évi november hó 18-án d. e. fél 9 órától kezdődőleg a győtekerópataki népiskolánál tartja évnegyedes rendes közgyűlést, melyre a t. tagok és a tanügyi barátokat tisztelettel meghívjuk. Targysorozat. 1. $\frac{1}{2}$, 9 órákor szent mise hallgatás. 2. Gyakorlati tanítás tartanak: Vild József a beszéd és értelemgyakorlatokból az I. osztályban; Miklós Hermin k. a. a természetből a VI. leányosztályban; Főrika Agoston a nyelvtanból a III. fiúosztályban. 3. Elnöki megnyitó. 4. Jegyzőkönyv felolvasás. 5. A gyakorlati tanítások megbírálása. 6. Sánta Albert felolvasása. 7. Horváth Mihály szavata. 8. Ünnepek körüli jelentések. 9. Indítványok. Gyergyó-Szent-Miklóson, 1896. október hó 30-án. Vértess Lajos elnök. Olajos Farkas főjegyző.

— **Pályázat.** A csikcsatószegi rk. tanítói és segédkantori állásra ezennel pályázatot hirdetek. I. Járandóságai: 300 frt kézpénzfizetés a község pénztárából, 10—15 frt stolaris jövedelem, 18 teher tüzifa, 2 szoba és kamrából álló lakás. II. Kötelességei: az 1—2 osztályosok és ismétlők tanítása, segédkantori teendők végzése. Pályázni szándékozók kellően felszerelt kérésüket f. évi november 20-ig alulírotthoz sziveskedjenek beküldeni. Csik-Csatóság, 1896. október 23-án Bálinth Lajos plébános, iskolaszéki elnök.

— **Pályázat.** A csikszentdomokosi róm. kath. elemi népiskolánál egyik redes tanítói állás megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdettek. Évi jövedelme: 1. 300 frt kézpénzfizetés a község pénztárából, havi előleges részletekben. 2. Az orgonázásban jártas- és szükség esetén vasár és ünnepepon, isteni tisztelet alatt, kantori teendőket is végezni képes tanító, a község pénztárából, fenti összegben kívül, még évi 65 frt. segélyben részesül. 3. Egy kis vetemény, 2 kert (az iskola e. ötti kert fele). 4. Csinos lakás az iskolaépületben, mely áll két szoba, konyha, pince, nyári konyha, kút és a szükséges gazdasági épületekből. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztály tanítása. Pályázhatnak tanítóképezdét vézett, még nem okleveles, — róm. kath. vallású tanítójelöltek is. Kellően felszerelt folyamodványok folyó évi november hó 25-ig alóirtnak küldendők. Csikszentdomokos, 1896 évi november hó 8-án. Varga Ferenc, lelkész, — iskaszéki elnök.

— **Pályázat** A kászou-újfalvi r. k. tanítói és segédkantori állásra pályázatot hirdetek. I.) járandóságai: a) egy 100 frt ó. é. az iskola alapból; b.) 50 kalongya 26 kevés ósz, s 50 kal. tavasz kepe; c. oszpora 26 frt; d.) stola 30 frt; e.) 30 térti fa értéke 30 frt; f.) új lakás külön udvarral, 2 szoba 1 konyha, ugyanott mellette kamara, pince, istálló csűr és veteményes kert. II. Kötelességei: A kezdő fi és lány gyermekek tanítása, a kantori teendőkben segédkezés. Harangozó, sekrestyés külön van. Pályázni szándékozók kellően felszerelt kérésüket f. evi dec. 10-ig alulírotthoz sziveskedjenek beküldeni. Kászou-Újfal, 1896. nov. 10-én. Veress István, plébános, isk. széki elnök.

Pénztári üzenet.

Both Názár Medgyes. A januárban küldött 4 frtot elkönyveltük, de még így is 2 frt. hátralék van.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.